

RECONVERSIE VAN HET GENTS INDUSTRIEEL BOUWKUNDIG ERFGOED

Guido Deseyn

Indien de huidige trend van saneren en slopen aanhoudt, zal men na het jaar 2000 *in situ* nauwelijks nog kunnen aantonen waarom Gent in de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw zo'n sterke economische expansie heeft gekend.

Luchtfoto van de reusachtige blekerij Alsberghe-Van Oost aan de Drongensteenweg (onder). Spijts de bescherming als monument van de impressionante stoommachine, is het complex aan de verkrotting prijsgegeven. Nochtans is de volledige gebouwenstructuur van dit sinds 1880 gegroeide bedrijf nog intact. Rechts in beeld de vroegere bleekweiden, laatste voorbeeld van deze bedrijvigheid te Gent. (foto AERO-SURVAY, 1979)

De oude Gentse binnenstad heeft zijn representativiteit als industrieel centrum grotendeels verloren. De sporen van 250 jaar industriële ontwikkeling in dit textielcentrum zijn nauwelijks nog aanwijsbaar in het stadsbeeld.

Voor na de tweede wereldoorlog is dit aspect van ons industrieel verleden *ausradiert*. Grondiger dan de vernielingen in de oorlogsjaren dit ooit hebben kunnen doen.

Indien de huidige trend van saneren en slopen aanhoudt, zal men na het jaar 2000 *in situ* nauwelijks nog kunnen aantonen waarom Gent in de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw zo'n sterke economische expansie heeft gekend. Expansie waaraan Gent tenslotte haar huidige uitstraling te danken heeft.

Na de teloorgang van enerzijds de Gentse vlasnijverheid in het derde kwart van de 20e eeuw, en anderzijds, na de recente reorganisatie en afslanking van de katoennijverheid, gegroepeerd in de *Union Cotonière*, zijn systematisch in onbruik geraakte bedrijfsgebouwen met de grond gelijk gemaakt.

Zo sneuvelen de boegbeelden van de Gentse textielnijverheid: *La Lys*, *La Liève*, *La Linière Gantoise*, eertijds behorende tot de

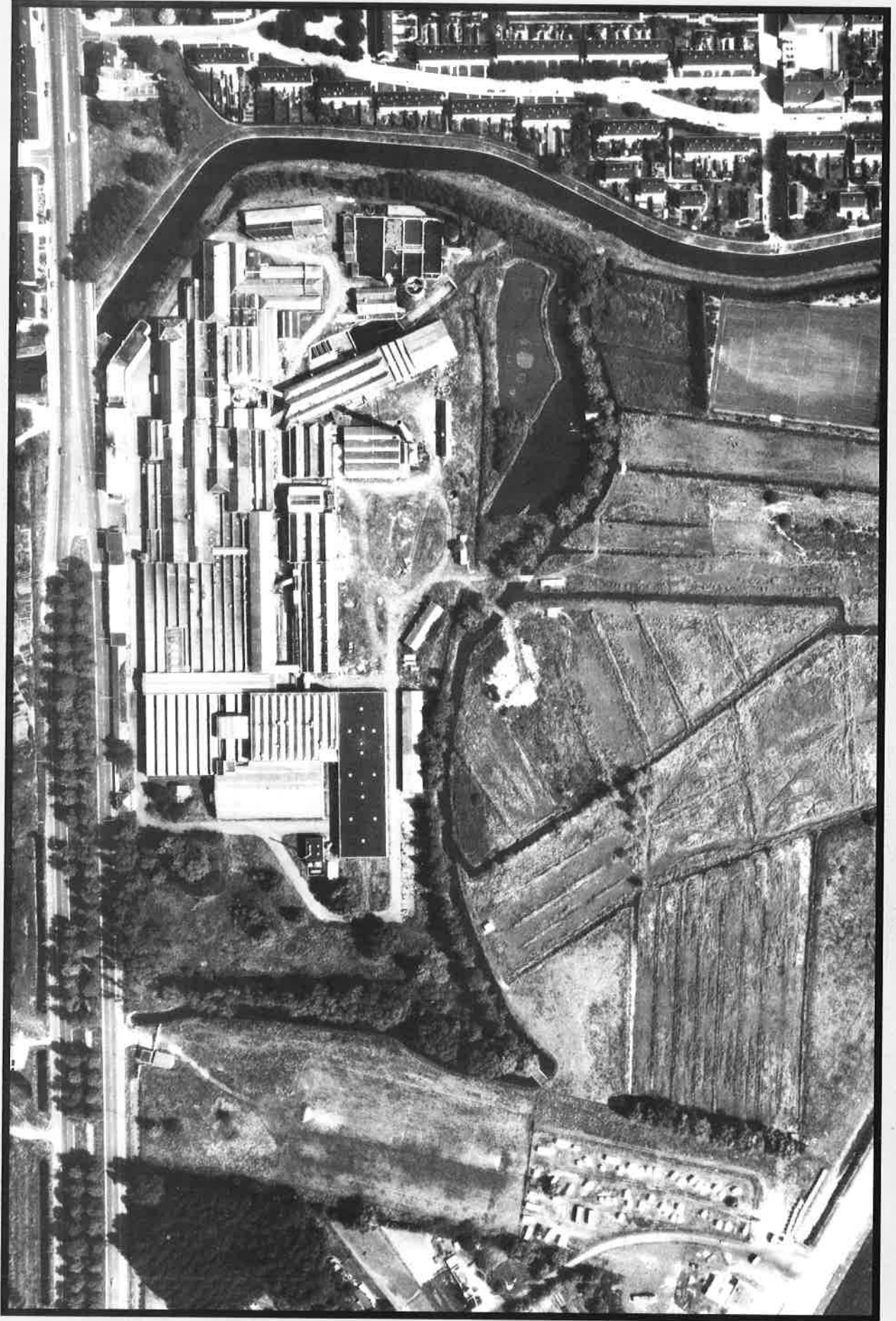
grootste vlasspinnerijen van Europa, en de indrukwekkende katoenspinnerijen en -weverijen: *La Louisiana*, *Baertsoen en Buysse*, *De Porre-Cruyplants*, *Van Acker*, *de Hemptinne*, *Florida*, *Cotonière des Flandres* en recentelijk *Texas-Voortman*. Eens stuk voor stuk de trots van dit 'Manchester van het Vasteland'.

Imminent met sloop of verminking bedreigd zijn o.a. *La Nouvelle Orléans* met zijn schitterende stadsgezicht-bepalende traptoren, en de vroegere spinnerijen van *Gent-Zele-Tubize*, ingenomen door o.a. het bedrijf *Vynckier*.

De Manchesteriaanse fabrieksgebouwen van dit laatste bedrijf werden nochtans door het ICCIH-Belgium (*The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage*) voorgedragen als internationaal *landmark*.

Betreurenswaardig is de geringe interesse vanwege de bedrijfsweld, vooral uit de textielsector, om het persoonlijk bouwkundig erfgoed te behouden en te revaloriseren, laat staan te 'restaureren'.

In schril contrast daarmee staan initiatieven tot reconversie van het industrieel bouwkundig patrimonium in andere belangrijke Europese textielregio's zoals Greater Manchester, Catalonië, Venetië en dichter bij ons, vlak over de grens,

Lille en Roubaix. Deze laatste steden kenden exemplaire restauraties van grote textiel fabrieken voor het onderbrengen van universitaire instellingen, of overheidsbibliotheken en documentatiecentra.

Dat het anders kan bewijst ook het recente voorstel van het Britse consortium *Euro Waterways* om in een globaal concept de restauratie en het herbruik van de oude gietijzeren katoenloodsen uit 1885 in de Gentse voorhaven te realiseren.

En dit zonder het 19e eeuwse karakter van het site geweld aan te doen. Gepland zijn een grondige renovatie van de pakhuizen tot ontvangstcentrum voor haventoeerisme, woon- en winkelruimtes en dienstverlenende bedrijven.

Een initiatief tot herwaardering van het industrieel bouwkundig erfgoed dat alle steun verdient.

Bedrijvencentra, lofts

In de immobiëlssector blijft slechts een beperkte interesse te bestaan om vroegere bedrijfsgebouwen te herbruiken als nieuwe bedrijvencentra voor KMO's, bureelruimte of *lofts* voor huisvesting.

Kleinere, geslaagd te noemen lokale privé-initiatieven functioneren of naderen hun afwerking als bedrijfsruimte in de Blekerijstraat, aan de Kleine Dokkaai, Nieuwe Vaart of Blaisantvest, in de Pelikaanstraat, Waaistraat en Vijfwindgatenstraat, aan de Henri Dunantlaan,... Of met culturele bestemming in de Sint-Pietersnieuwstraat,

de Nieuwpoort, de Bagattenstraat of opnieuw in de Blekerijstraat.

Zo is ook de *restyling* van de vroegere spinnerij-weverij Florida aan de gang, en is hetzelfde voor de ex-katoenspinnerij De Hemptinne aan het Rabot gepland, jammer genoeg na het slopen van enkele belangrijke onderdelen.

De procedure tot bescherming als monument werd te laat ingezet, nadat de verminking van het oorspronkelijk monumentaal complex een feit was.

Beleidsinitiatieven op het gebied van revalorisatie van het industrieel archeologisch bouwkundig erfgoed, hinken in Vlaanderen ten opzichte van de ons omringende landen flink achterop.

Waarom is dit industrieel erfgoed belangrijk?

Gent was in de vorige eeuw de vroegst geïndustrialiseerde en grootste industriestad in Vlaanderen. Fabrieksgebouwen en arbeidershuisvesting zijn de zichtbare getuigen in het stedelijk milieu van de leef- en werkomstandigheden van de industriële maatschappij. Nu de post-industriële maatschappij zich geleidelijk doorzet, is dit industrieel erfgoed bedreigd.

De redenen hiervoor liggen voor de hand. Voor wie in fabrieken gewerkt heeft en in beluiken geleefd, zijn het meestal oorden van ellende. Iets om zo weinig mogelijk aan te denken en dus zo vlug mogelijk af te breken.

In onze wegwerpmaatschappij worden door de bedrijfswereld oude fabrieksgebouwen 'afgeschreven' omdat nieuwe technieken een efficiëntere omgeving vereisen en meestal promotoren en

grootschalig uitgeruste bouwfirmas het voor het zeggen hebben.

Nochtans zijn deze panden met nieuwe functies en aanpassingen aan de huidige comfortnormen, perfect te herbruiken. Zelfs voor beluiken geldt dit, mits de aanpassing aan onze hedendaagse comfortnormen (Abrikoosstraat, Spietelpoortstraat, Gerststraat, Meerhem, Stierstraat, Rode Lijvekensstraat door de stedelijke overheid; Biekorfstraat, Lange Boomgaardstraat, Twaalfkameren, Hoveniersberg, Sint-Lievenspoortstraat, Gouden Sterstraat, Rozendaalken, door privé-initiatief).

Daarenboven is de reconversie en restauratie van beide arbeidsintensief, dus evenzo bevorderend voor de werkgelegenheid en de revalorisatie van het ambacht.

Het is immers niet omdat in een gegeven periode een bepaalde groep gebouwen als niet-esthetisch of oninteressant ervaren wordt, dat hun representativiteit voor een specifiek historisch maatschappijbeeld erdoor verminderd. Niemand stelt zich bijvoorbeeld vragen bij het behoud, en de daarmee gepaard gaande investering, van het Gravensteen of de Sint-Niklaaskerk.

Halt moet worden toegeroepen aan dit onvoorwaardelijk vernielen van ons roerend en onroerend industrieel erfgoed, met de geschiedenis van Gent even dicht verweven als het middeleeuws of 18e-eeuws patrimonium.

De rol die de privé-investeerder hier kan spelen zal in de toekomst steeds duidelijker worden.

Het is echter aan de overheid om de krachtlijnen hiervoor vast te leggen.

Luchtfoto van de voormalige stedelijke elektrische centrale aan de Ham, heden S.P.E. De vier stadsgezichtbepalende schoorstenen werden gesloopt, alsook de stookketelhuizen (im-

pressionnante Babcock & Wilcox-ketels), links van de turbinenhal uit 1926 (enkele jaren later in dezelfde Art Deco-stijl uitgebreid). Door brandstof-omschakeling is het kolenpark overbodig gewor-

den: het bijhorend industrieel-archeologisch belangrijke transportsysteem met havenkranen geconstrueerd door Bodart uit Brussel is eveneens gedoemd te verdwijnen. (verzameling MIAT, 1977)

